

Transportegnethed

LIVE ANIMALS ANIMAUX VIVANTS LEBENDE TIERE

Biologi og behov

Husdyr transporteres til lands (vej eller jernbane), til vands og i luften til slagting, til opdræts- eller opfedningsenheder, ved ejerskifte, til avlsformål eller for at deltage i udstillinger eller konkurrencer.

I øjeblikket findes der ingen bredt accepteret videnskabelig definition af begrebet transportegnethed, men det kan defineres som et dyrs evne til at klare transportstress, hvilket betyder, at dyret har kontrol over sin mentale og kropslige stabilitet. Transport er en ofte uvant og truende procedure i et dyrs liv og indebærer en række håndterings- og indespærringssituationer, som er klart stressende og kan føre til lidelse, tilskadekomst eller endda død, hvis dyret ikke er i god form, og hvis processen ikke er ordentligt planlagt og udført. Transport er derfor en multifaktoriel stressfaktor, der kan have en skadelig effekt på sundhed, velfærd og ydeevne, men også på produktkvaliteten.

En række velfærdskonsekvenser er blevet identificeret som værende yderst relevante for velfærden under transport (**kvæg, dyr af hestefamilien, små drøvtyggere**: håndteringsstress, varmemstress, skader, bevægelsesstress, langvarig sult, langvarig tørst, bevægelsesbegrænsning, hvileproblemer, sensorisk overstimulering; **kvæg, dyr af hestefamilien**: luftvejslidelser; **kvæg, små drøvtyggere**: social stress; **dyr af hestefamilien**: mavetarmlidelser, isolationsstress, separationsstress; **små drøvtyggere**: rovdyrstress), og kun sunde og stærke dyr er i stand til at klare sig i transportsituationen uden at lide.

Mange risici for dyrevelfærden kan mindskes ved at sørge for passende faciliteter og udstyr til håndtering og transport samt tilstrækkelig uddannelse af- og tilsyn med de personer, der betjener faciliteterne, håndterer dyrene og kører køretøjerne. Et af de vigtigste aspekter i processen er dog at sikre, at der kun læsses dyr, der er i god form - hvilket kan vurderes ved hjælp af dyrebaserede indikatorer. Desuden kan dyrenes tilstand forværres under

transporten, og derfor skal der træffes foranstaltninger på forhånd for at minimere transportens længde. En sådan forværring skal tages i betragtning, når man vurderer transportegnethed, så dyret forbliver i god form under hele rejsen.

Lovmæssige krav

Rådets forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport kræver, at intet dyr må transporteres, medmindre det er egnet til den planlagte rejse. Tilskadekomne dyr, eller dyr der udviser en fysiologisk svaghed eller undergår en patologisk proces, anses ikke for at være egnet til transport i henhold til forordningen. Dyr, der kun er lettere tilskadekomne eller syge, kan dog betragtes som egnede til transport, hvis transporten ikke vil medføre yderligere lidelse. I tvivlstilfælde skal der altid søges råd hos en dyrlæge.

Med hensyn til ansvaret for at vurdere et dyrs egnethed til transport nævner EU-lovgivningen f.eks. landmænd, ejere, ledere, men også transportvirksomheder eller chauffører. Ansvarsfordelingen er således ikke præcis og derfor forvirrende.

Et dyr, der anses for uegnet til transport, skal have passende dyrlægebehandling eller, hvis helbredelse anses for usandsynlig, nødslagtes eller aflives som angivet i Rådets forordning (EF) nr. 1099/2009. Yderligere detaljer findes også i Q2E om nødafgivning af kvæg og små drøvtyggere.

Transportegnethed

LIVE ANIMALS ANIMAUX VIVANTS LEBENDE TIERE

Metode

Transportegnethed kan vurderes ved hjælp af dyrebaserede indikatorer og bedriftsregistreringer i forbindelse med:

- Tilskadekomst (f.eks. alvorligt åbent sår, fraktur)
- Fysiologisk svaghed: enhver svaghed hos et dyr, som ikke er forårsaget af skade eller sygdom (f.eks. dårligt huld, manglende evne til at bevæge sig selvstændigt uden smerter, hundyr, der har passeret 90 % af den forventede drægtighedsperiode).
- Patologisk proces: enhver tilstand forårsaget af skade, sygdom eller postoperative komplikationer (f.eks. hævelse, prolaps, nedsat syn, mastitis).

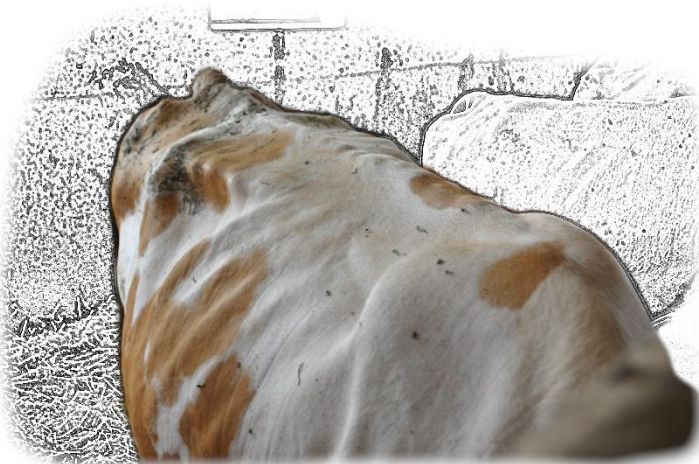
Yderligere detaljer om vurderingen findes i de respektive **indikator-faktaark**:

- **"Transportegnethed kvæg"**,
- **"Transportegnethed for dyr af hestefamilien"**,
- **"Transportegnethed små drøvtyggere"**.

Fokusområder for inspektion

Før pålæsning kan mange af de almindelige problemer identificeres og afhjælpes. Som en forudsætning for at opretholde velfærden under hele transporten skal kravene til faciliteter og udstyr (f.eks. gulvplads, loftshøjde, ventilation, drikkeanordninger) være passende for den kategori og alder af dyr, der transporteres. Desuden skal der medbringes tilstrækkeligt med foder og strøelse. Dyrebaserede foranstaltninger kan bruges til at vurdere dyrets egnethed til transport, relateret til:

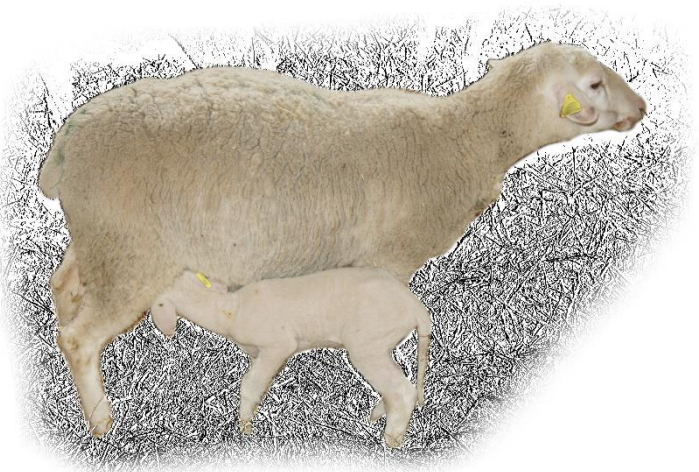
- Skade
- Fysiologisk svaghed
- Patologisk proces

Figur 1: Udmagrede dyr kan måske ikke klare en anstrengende transport uden unødigt lidelse. © BOKU/SCHENKENFELDER, Josef

Figur 2: Kraftigt forvoksede klove kan give dyrene smerter, når de går, udgøre en stor risiko for skader og gøre det svært at holde balancen under transport. © BOKU/SCHENKENFELDER, Josef

Figur 3: Både nyfødte og drægtige dyr anses for at være uegnede til transport på grund af fysiologisk svaghed. © INRAE/NORMANT, Sophie

Figur 4: Afmagret hest med deformiteter i forbenene er uegnet til transport. © iStock/AFHUNTA

Lovmæssige krav

Rådets forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport og dermed forbundne aktiviteter.

"»lange transporter«: transporter, hvis varighed overstiger 8 timer, regnet fra det tidspunkt, hvor det første dyr i en sending flyttes;"

(Artikel 2, litra (m))

»transportvirksomhed«: enhver fysisk eller juridisk person, som transporterer dyr for egen eller for tredjemands regning;"

(Artikel 2, (x))

"Det er forbudt at transportere dyr eller lade dem transportere under sådanne forhold, at de kan komme til skade eller blive påført unødigt lidelse."

(Artikel 3)

"Transportvirksomheder skal transportere dyr i overensstemmelse med de tekniske forskrifter i bilag I."

(Artikel 6, 3.)

"Ingen dyr må transporteres, medmindre de er egnede til den påtænkte transport, og alle dyr skal transporteres under sådanne forhold, at de ikke kommer til skade eller påføres unødigt lidelse."

(Bilag I, kapitel I, 1.)

"Tilskadekomne dyr og dyr, som har fysiologiske skavanker eller undergår en patologisk proces, betragtes som ikke egnede til transport, især hvis der er tale om (a) dyr, som er ude af stand til at bevæge sig ved egen kraft uden smerter eller at gå uden støtte (b) dyr med et alvorligt åbent sår eller en prolaps (c) drægtige hundyr, som er mindst 90 % henne i drægtighedsperioden, eller hundyr, som har født inden for den forudgående uge (d) nyfødte pattedyr, hvis navle ikke er fuldstændig helet (e) svin på under tre uger, lam på under én uge eller kalve på under 10 dage, medmindre de skal transporteres over en kortere strækning end 100 km;"

(Bilag I, kapitel I, 2.)

"Syge eller tilskadekomne dyr kan dog betragtes som egnede til transport, såfremt de (a) er lettere tilskadekomne eller syge og ikke vil blive påført yderligere lidelser som følge af transporten; i tvivlstilfælde skal der anmodes om veterinærrådgivning (b) transporteres med henblik på anvendelsen af direktiv 86/609/EØF (1), hvis sygdommen eller skaden er et led i gennemførelsen af et forskningsprogram (c) transporteres under veterinærtilsyn med henblik på eller efter dyrlægebehandling eller -diagnose; sådan transport kan dog kun tillades, hvis de pågældende dyr ikke påføres unødige lidelser eller udsættes for forkert behandling (d) efter at have fået foretaget et veterinært indgreb som led i brugspraksis inden for landbruget, såsom afhorning eller kastrering har fuldstændigt heledet sår."

(Bilag I, kapitel I, 3.)

"Dyr, der bliver syge eller kommer til skade under transport, skal adskilles fra de andre dyr og ydes førstehjælp så hurtigt som muligt. De skal underkastes passende dyrlægebehandling og om nødvendigt nødslagtes eller aflives, uden at de påføres unødige lidelser."

(Bilag I, kapitel I, 4.)

"Diegivende kvæg, får og geder, som ikke befordres sammen med deres afkom, skal malkes med højst 12 timers mellemrum."

(Bilag I, kapitel I, 6.)

"Kravene i punkt 2, litra c) og d), gælder ikke for registrerede dyr af hestefamilien, hvis transportens formål er at forbedre deres sundhed og velfærd i forbindelse med foling, og for nyfødte føl, der transporteres sammen med deres registrerede moderhopper, hvis dyrene i begge tilfælde til stadighed følges af en ledsager, som tager sig af disse dyr under transporten."

(Bilag I, kapitel I, 7.)

"Lange transporter af tamdyr af hestefamilien eller tamkvæg og -svin er kun tilladt, hvis følgende betingelser er opfyldt, medmindre de er ledsaget af deres mor: [...]

- kalve skal være over 14 dage gamle, [...]"

(Bilag I, kapitel VI, punkt 1.9)

Referencer

- Broom, D. M., & Johnson, K. G. (1993). *Stress and animal welfare* (Vol. 993). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Brown-Brandl, T. M., Eigenberg, R. A., Nienaber, J. A., & Hahn, G. L. (2005). Dynamic Response Indicators of Heat Stress in Shaded and Non-shaded Feedlot Cattle, Part 1: Analyses of Indicators. *Biosystems Engineering*, 90(4), 451–462. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.biosystemseng.2004.12.006>
- Care4Dairy. (2024). End of Career Best Practice Guide. Care4Dairy. Retrieved from https://care4dairy.eu/wp-content/uploads/2024/03/End_of_Career.pdf
- Cockram, M. S. (2019). Fitness of animals for transport to slaughter. *The Canadian Veterinary Journal*, 60(4), 423–429.
- Dahl-Pedersen, K., Foldager, L., Herskin, M. S., Houe, H., & Thomsen, P. T. (2018). Lameness scoring and assessment of fitness for transport in dairy cows: Agreement among and between farmers, veterinarians and livestock drivers. *Research in Veterinary Science*, 119, 162–166. <https://doi.org/10.1016/J.RVSC.2018.06.017>
- Dalla Costa, E., Minero, M., Lebelt, D., Stucke, D., Canali, E., & Leach, M. C. (2014). Development of the Horse Grimace Scale (HGS) as a Pain Assessment Tool in Horses Undergoing Routine Castration. *PLOS ONE*, 9(3), e92281. <https://doi.org/https://doi.org/10.1371/journal.pone.0092281>
- de Boyer des Roches, A., Ledoux, D., & Veissier, I. (2024). *Mini-review - Recognition of pain signs in dairy cows*. <https://doi.org/https://doi.org/10.5281/zenodo.10514095>
- EFSA AHAW Panel. (2022a). Welfare of cattle during transport. *EFSA Journal*, 20(9), e07442. <https://doi.org/https://doi.org/10.2903/j.efsa.2022.7442>
- EFSA AHAW Panel. (2022b). Welfare of equidae during transport. *EFSA Journal*, 20(9), e07444. <https://doi.org/https://doi.org/10.2903/j.efsa.2022.7444>
- EFSA AHAW Panel. (2022c). Welfare of small ruminants during transport. *EFSA Journal*, 20(9), e07404. <https://doi.org/https://doi.org/10.2903/j.efsa.2022.7404>
- European Commission Directorate General for Health and Food Safety. (2015). *Overview Report Systems to Prevent the Transport of Unfit Animals in the EU*. Luxembourg: Publications Office. <https://doi.org/https://data.europa.eu/doi/10.2875/669512>
- European Commission Directorate General for Health and Food Safety. (2017). *Guide to good practices for the transport of sheep*. Publications Office.
- European Commission Directorate General for Health and Food Safety. (2018a). *Guide to good practices for the transport of cattle*. Publications Office. <https://doi.org/https://data.europa.eu/doi/10.2875/352545>
- European Commission Directorate General for Health and Food Safety. (2018b). *Guide to good practices for the transport of horses destined for slaughter*. Publications Office. <https://doi.org/https://data.europa.eu/doi/10.2875/053596>
- Grandin, T. (2001). Perspectives on transportation issues: The importance of having physically fit cattle and pigs. *Journal of Animal Science*, 79(suppl_E), E201–E207. <https://doi.org/https://doi.org/10.2527/jas2001.79E-SupplE201x>
- Herzog, K., & Kolk, C. (2023). Tierschutz bei Transport und Schlachtung von Rindern – Hintergründe und Wissenswertes. *Tierärztliche Praxis Ausgabe G Grosstiere/Nutztiere*, 51(01), 15–21. <https://doi.org/https://doi.org/10.1055/a-2016-2016>
- McLennan, K. M., Rebelo, C. J. B., Corke, M. J., Holmes, M. A., Leach, M. C., & Constantino-Casas, F. (2016). Development of a facial expression scale using footrot and mastitis as models of pain in sheep. *Applied Animal Behaviour Science*, 176, 19–26. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.applanim.2016.01.007>
- Power, G., Winckler, C., & Hanlon, A. (2024). Q2E – Emergency killing of bovines and small ruminants. *EURCAW Ruminants & Equines*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11184175>
- Roccaro, M., Bolcato, M., Masebo, N. T., Gentile, A., & Peli, A. (2022). Navel Healing and Calf Fitness for Transport. *Animals*, 12(3), 358. <https://doi.org/https://doi.org/10.3390/ani12030358>
- Stojkov, J., von Keyserlingk, M. A. G., Duffield, T., & Fraser, D. (2020). Fitness for transport of cull dairy cows at livestock markets. *Journal of Dairy Science*, 103(3), 2650–2661. <https://doi.org/https://doi.org/10.3168/jds.2019-17454>
- Tarrant, P. V., Kenny, F. J., & Harrington, D. (1988). The effect of stocking density during 4 hour transport to slaughter on behaviour, blood constituents and carcass bruising in Friesian steers. *Meat Science*, 24(3), 209–222. [https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0309-1740\(88\)90079-4](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0309-1740(88)90079-4)
- Vasseur, E., Gibbons, J., Rushen, J., & de Passillé, A. M. (2013). Development and implementation of a training program to ensure high repeatability of body condition scoring of dairy cows. *Journal of Dairy Science*, 96(7), 4725–4737. <https://doi.org/10.3168/JDS.2012-6359>
- von Borell, E. H. (2001). The biology of stress and its application to livestock housing and transportation assessment. *Journal of Animal Science*, 79(suppl_E), E260–E267. <https://doi.org/https://doi.org/10.2527/jas2001.79E-SupplE260x>
- Winckler, C., & Willen, S. (2001). The Reliability and Repeatability of a Lameness Scoring System for Use as an Indicator of Welfare in Dairy Cattle. *Acta Agriculturae Scandinavica, Section A – Animal Science*, 51(sup030), 103–107. <https://doi.org/10.1080/090647001316923162>